

L. van Noort

PR No. 16-82

**RENTABILITEIT EN FINANCIERING VAN DE
POTPLANTENTEELT ONDER GLAS IN NEDERLAND
OVER 1982**

Mei 1984

**Landbouw-Economisch Instituut
Afdeling Tuinbouw**

REFERAAT

RENTABILITEIT EN FINANCIERING VAN DE POTPLANTENTEELT ONDER GLAS IN NEDERLAND OVER 1982

Noort, L. van

Den Haag, Landbouw-Economisch Instituut, 1984

48 p., 20 tab.

Deze publikatie geeft informatie over de rentabiliteit, het inkomen, het financieringsgedrag en de vermogenspositie. De bedrijven hadden gemiddeld een ondernemersoverschot van f 6.630,- dat is 1% van de kosten (in 1981 2% van de kosten). 34% van de bedrijven had een positief resultaat.

Het totaalinkomen bedroeg f 82.810,- per ondernemer. De gezinsbestedingen waren f 63.590,- (inclusief f 13.270,- aan persoonlijke belastingen en premies). De besparing bedroeg derhalve f 19.220,- per ondernemer. De ondernemers van de bedrijven met bloeiende planten bespaarden f 15.340,- die van bladplanten f 27.070,-.

Aan financieringsmiddelen kwam f 110.970,- per bedrijf ter beschikking, waarvan f 29.460,- door toename van vreemd vermogen. Er werd f 71.040,- (bruto) geïnvesteerd in duurzame produktiemiddelen.

In het rapport zijn de bedrijven gegroepeerd naar: bloeiende- en niet-bloeiende planten, bedrijfsomvang en financiële positie.

Rentabiliteit/Inkomen/Financiering/Potplantenteelt onder glas in Nederland

Overname van de inhoud toegestaan, mits met duidelijke bronvermelding.

Inhoud

Blz.

1.	OPZET EN METHODE VAN HET ONDERZOEK	5
1.1	Doel	5
1.2	De steekproef	5
1.3	De methode	7
1.3.1	Algemeen	7
1.3.2	De bescheiden	7
1.3.3	De berekende kosten en opbrengsten	7
1.3.4	De balans	8
1.3.5	De gebruikte begrippen	9
1.4	De groepering van de bedrijven	10
2.	DE BEDRIJFSUITKOMSTEN	11
2.1	Het grondgebruik	11
2.2	De arbeidsbezetting	11
2.3	Het verbruik van gas en olie	11
2.4	De bedrijfsresultaten	13
2.4.1	Per bedrijf	13
2.4.2	Per klasse van bedrijfsomvang	14
2.4.3	Per m ² glasoppervlakte	16
2.5	De spreiding van de kosten en opbrengsten per m ² glasoppervlakte	18
2.6	De spreiding van het ondernemersoverschot in procenten van de kosten (rentabiliteit)	18
2.7	Arbeidsopbrengst, inkomen, gezinsbesteding en besparing per ondernemer	19
2.8	De spreiding van de arbeidsopbrengst, het inkomen en de besparing	19
3.	DE FINANCIERING	20
3.1	De beschikbaar gekomen financieringsmiddelen	20
3.2	De aanwending van de financieringsmiddelen	20
3.3	De balans	21
3.3.1	Activa	21
3.3.2	Passiva	22
3.4	De toename van het eigen vermogen van 31 december 1981 tot 31 december 1982	23
3.5	De spreiding van het eigen vermogen in procenten van het totaalvermogen (solvabiliteit) per 31 december 1982	24
3.6	Liquiditeiten, voorraad materialen e.d. en veldinventaris minus vreemd vermogen op korte termijn	25
3.7	De spreiding van de liquiditeiten, voorraad materialen e.d. en veldinventaris minus vreemd vermogen op korte termijn in procenten van de kosten	25
3.8	Bedrijven met een relatief gunstige, matige of ongunstige financiële positie	25

INHOUD (vervolg)

	Blz.
BIJLAGEN	33
1. Grondgebruik over 1982	33
2. Arbeidsbezetting en energieverbruik over 1982	34
3. Bedrijfsresultaten over 1982	35
4. Spreiding van het ondernemersoverschot in procenten van de kosten	36
5. Arbeidsopbrengst, inkomen, gezinsbesteding en besparing in 1982	37
6. Spreiding van de arbeidsopbrengst van de ondernemer, het ondernemersinkomen en het totaalinkomen van de ondernemer	38
7. Spreiding van de besparing	39
8. De beschikbaar gekomen financieringsmiddelen	40
9. Investerings, beleggingen en mutaties in de overige produktiemiddelen en de liquiditeiten	41
10. Balans per 31 december 1982	42
11. Samenstelling van het vreemde vermogen per 31 december 1982 en de vermogensvergelijking	43
12. Spreiding van het eigen vermogen in procenten van het totaalvermogen (solvabiliteit) per 31 december 1982	44
13. Liquiditeiten, voorraad materialen e.d. en veldinventaris minus vreemd vermogen op korte termijn per 31 december 1982	45
14. Spreiding van de liquiditeiten, voorraad materialen e.d. en veldinventaris minus vreemd vermogen op korte termijn in procenten van de kosten	45
15. Bedrijfsresultaten (gemiddeld per bedrijf) en het inkomen, de gezinsbesteding en de besparing (gemiddeld per ondernemer) in de jaren 1979 t/m 1982	46
16. De beschikbaar gekomen financieringsmiddelen en de aanwending daarvan en de balansen per 31 december over de jaren 1979 t/m 1982	47

1. Opzet en methode van het onderzoek

1.1 Doel

Het doel van het onderzoek naar rentabiliteit en financiering in de tuinbouw is inzicht te verkrijgen in het niveau en de ontwikkeling van de rentabiliteit, de inkomensvorming, het financieringsgedrag alsmede de vermogenspositie. Het onderzoek wordt uitgevoerd in acht takken van tuinbouw, te weten:

1. groenteteelt onder glas;
2. snijbloemeteelt onder glas;
3. potplantenteelt onder glas;
4. champignoneteelt;
5. groenteteelt in de open grond;
6. fruitteelt;
7. boomkwekerij;
8. bloembollenteelt.

Van de onder 1 t/m 4 genoemde takken van tuinbouw worden ramingen van de rentabiliteit gemaakt die in de laatste maanden van het desbetreffende boekjaar worden gepubliceerd. Deze ramingen worden gevolgd door "voorlopige cijfers" van de rentabiliteit die worden opgenomen in het "Landbouw-Economisch Bericht". Deze publikatie verschijnt een half jaar na afsluitdatum van het boekjaar. De cijfers in dit rapport hebben een definitief karakter en zijn gebaseerd op boekhoudingen die door het LEI zijn samengesteld. Dit onderzoek wordt uitgevoerd in het kader van de algemene opdracht van het Ministerie van Landbouw en Visserij en het bedrijfsleven jaarlijks de bedrijfseconomische resultaten van de tuinbouw te onderzoeken.

1.2 De steekproef

De steekproeven ten behoeve van dit onderzoek worden eenmaal in de vijf jaar vernieuwd en tussentijds bijgesteld. De steekproef van de potplantenteelt onder glas in het Zuidhollands Glasdistrict dateert van het boekjaar 1978 en is gebaseerd op de Landbouwtelling 1976. De steekproef die de potplantenteelt in Overig Nederland representeert is met ingang van het boekjaar 1982 vernieuwd en is gebaseerd op de Landbouwtelling 1980. De populatie, waaruit de steekproef voor de potplantenteelt is samengesteld heeft betrekking op bedrijven:

- a. waarvan de ondernemer een agrarisch hoofdberoep heeft;
- b. met een bedrijfsomvang van 70 en meer sbe;
- c. waarvan 60% en meer van de sbe betrekking heeft op de glassector;

- d. waarvan 50% en meer van de glassector betrekking heeft op potplanten.

Aan deze criteria voldeden 973 bedrijven met een glasoppervlakte van 539 ha.

De bedrijven zijn met zeven verschillende steekproefpercentages in de steekproef vertegenwoordigd, te weten:

a.	3,2%	voor bedrijven met	70 - 160 sbe	in het ZHG;
b.	6,3%	"	160 - 340 sbe	" " " ;
c.	12,6%	"	340 - 600 sbe	" " " ;
d.	25,5%	"	600 e.m. sbe	" " " ;
e.	4,1%	"	70 - 340 sbe	in Overig Nederland;
f.	7,8%	"	340 - 600 sbe	" " " ;
g.	14,1%	"	600 e.m. sbe	" " " .

Hieruit blijkt dat de "grote" bedrijven sterker in de steekproef zijn vertegenwoordigd dan de "kleine" bedrijven 1). Bij de vaststelling van voornoemde steekproefpercentages is er rekening mee gehouden dat bij de werving niet alle bedrijven geschikt zouden zijn. Vanuit de Landbouwtelling zijn niet alle kenmerken van het bedrijf af te lezen, waardoor een aantal bedrijven niet in het onderzoek kon worden betrokken. Als ongeschikte bedrijven voor het onderzoek werden aangemerkt:

- toeleveringsbedrijven van plant- of stekmateriaal;
- bedrijven met een tuincentrum;
- bedrijven met te veel handel;
- bedrijven die gemengd waren met andere takken van bedrijf of beroep;
- bedrijven die worden onteigend.

Uiteindelijk konden van het Zuidhollands Glasdistrict 20 bedrijven (steekproef 1978) en van Overig Nederland 36 bedrijven (steekproef 1982) in het onderzoek worden betrokken. Deze 56 bedrijven vertegenwoordigen een populatie van 761 bedrijven met een glasoppervlakte van 465 ha 2). De landelijke oppervlakte met potplanten onder glas bedroeg in 1982 614 ha. Met dit onderzoek wordt hiervan 76% gerepresenteerd.

- Op eerstgenoemde bedrijven is de bijdrage aan de totale produktie veel groter dan van laatstgenoemde bedrijven. Er van uitgaande dat slechts een beperkt aantal bedrijven per tak van tuinbouw in het onderzoek kan worden opgenomen, wordt door deze werkwijze de betrouwbaarheid van de cijfers vergroot. Rekenkundig zijn de verschillen in de steekproefpercentages geëlimineerd door voor elk steekproefpercentage een wegingsfactor vast te stellen. De wegingsfactor is gelijk aan 100 gedeeld door het steekproefpercentage.
- De populaties waarop deze steekproeven zijn gebaseerd zijn beschreven in twee publikaties te weten: "Interne Nota 238" (steekproef 1978) en "Mededelingen No. 282" (steekproef 1982).

1.3 De methode

1.3.1 Algemeen

Voor alle deelnemende bedrijven is een bedrijfseconomische boekhouding samengesteld, dit betekent dat de arbeid van de ondernemers en de gezinsleden is gewaardeerd en toegevoegd aan de kosten. Eveneens zijn onder de kosten opgenomen de - op bedrijfseconomische basis - berekende afschrijving op de duurzame slijtende produktiemiddelen en de rente over het geïnvesteerde vermogen. De uitkomsten van dit onderzoek zijn niet te vergelijken met de inkomens en vermogens die op basis van de fiscale wetgeving worden vastgesteld. Bij de vaststelling van de nieuwwaarde van de duurzame slijtende produktiemiddelen is rekening gehouden met de aanspraak 1) op WIR-premie. Dit betekent dat de bedrijfseconomische waarde van alle duurzame slijtende produktiemiddelen is gebaseerd op de nieuwwaarde minus de aanspraak op WIR-premie. Dit geldt ook voor de berekende aanwas, de afschrijving en de rente m.b.t. de duurzame slijtende produktiemiddelen.

92% van de bedrijven heeft gekozen voor de "ondernemersregeling" in de zin van de wet op de omzetbelasting; dit betekent dat voor deze bedrijven de kosten, de opbrengsten, de investeringen en de waardering van de duurzame slijtende produktiemiddelen exclusief omzetbelasting zijn opgenomen. Voor de resterende bedrijven die onder de "Landbouwregeling" vallen is alles inclusief omzetbelasting opgenomen.

1.3.2 De bescheiden

De betaalde kosten en de ontvangen opbrengsten zijn voor een groot deel ontleend aan de kas- en bankbescheiden, de loonstaten en de rekeningen van toeleveringsbedrijven of andere die diensten hebben verleend. Dit geldt eveneens voor investeringen in duurzame produktiemiddelen, het aantrekken of aflossen van vreemd vermogen, het ontvangen van subsidies, enz. Bij de veilingen werden informaties verkregen over de bruto-veilingomzet, de veilingkosten en voor zover mogelijk ook een specificatie van de aangevoerde produkten zowel in geld als in kwantiteiten.

1.3.3 De berekende kosten en opbrengsten

De afschrijving op de duurzame slijtende produktiemiddelen is gebaseerd op de nieuwwaarde minus aanspraak op WIR-premie

- 1) Onder aanspraak op WIR-premie is verstaan de basispremie en de gemiddelde kleinschaligheidstoeslag. Deze bedroeg in 1982 voor gebouwen, glasopstanden en vaste installaties 18½% en voor de overige duurzame slijtende produktiemiddelen 17½%.

waarbij rekening is gehouden met de economische levensduur en het waardeverloop van de objecten.

De rente over het geïnvesteerde vermogen is bepaald op 8,00%, met uitzondering van het vermogen dat in de grond is opgesloten en de normale behoefte aan vlottende middelen waarover respectievelijk 2,50% en 10,50% is berekend. Het geïnvesteerde vermogen 1) is de som van: de waarde van de grond; de economische boekwaarde van de dode en levende inventaris; de normale behoefte aan vlottende middelen.

De kosten van de handenarbeid van de ondernemer en gezinsleden zijn berekend op basis van een taxatie van de door hen verrichte hoeveelheid handenarbeid. Deze arbeid is op CAO-basis (incl. het werkgeversdeel in de sociale lasten) gewaardeerd.

De kosten van plantopstanden - rozen, anjers, e.d. - zijn in het jaar van aanplant onder de kosten opgenomen. Het grootste deel van dit bedrag is tegengeboekt onder de opbrengsten op de rekening: "aanwas vaste plantopstanden". Dit bedrag wordt verdeeld over de produktieve periode van de plantopstand. De bedragen per jaar zijn onder de kosten opgenomen op de rekening: "afschrijving vaste plantopstand". Bij de vaststelling van deze normen is rekening gehouden met de aanspraak op WIR-premie op de zogenaamde "insteekkosten". Het verschil tussen de waarde van de veldinventaris aan het einde t.o.v. het begin van het boekjaar is onder de opbrengsten op de rekening "mutatie veldinventaris" opgenomen.

Het ondernemersoverschot is het verschil tussen de opbrengsten en de kosten. In de kosten is geen vergoeding opgenomen voor leiding en toezicht van de ondernemer. Dit kostenelement maakt derhalve deel uit van het ondernemersoverschot. Dit laatste mag dan ook niet worden aangezien voor de bedrijfseconomische winst.

1.3.4 De balans

De grond in het Zuidhollands Glasdistrict is gewaardeerd op f 90.000,- tot f 125.000,- per hectare. Voor de bedrijven in Overig Nederland variëren deze waarden van f 32.000,- tot f 80.000,- per hectare.

De duurzame slijtende produktiemiddelen zijn geactiveerd tegen de boekwaarde op basis van de nieuwwaarde minus aanspraak op WIR-premie. Deze is ontleend aan gegevens die ook ten behoeve van de afschrijvings- en renteberekening zijn verzameld.

De woonhuizen zijn geactiveerd tegen de boekwaarde op basis van de herbouwwaarde.

Voor de waardering van de plantopstand is gebruik gemaakt van stichtingskostenberekeningen van het LEI. De veldinventaris is in overleg met de deelnemer vastgesteld.

- 1) Deze investering omvat ook de bedrijfsmiddelen die door de ondernemer zijn gepacht. Over deze waarde is geen rente in de kosten opgenomen.

In de balansen zijn ook de privé-bezittingen opgenomen.
Met de vordering van WIR-premie is rekening gehouden.

Het totale vreemde vermogen is onderscheiden in: vreemd vermogen op lange termijn en vreemd vermogen op korte termijn. Wat de belastingen betreft is alleen rekening gehouden met nog te betalen omzet- en loonbelasting.

De nog te betalen persoonlijke belastingen zijn niet opgenomen.

1.3.5 De gebruikte begrippen

Ondernemersoverschot in procenten van de kosten

Het ondernemersoverschot in procenten van de kosten is zowel in een gewogen als in een ongewogen gemiddelde tot uitdrukking gebracht. Bij de berekening van het gewogen kengetal is het totale ondernemersoverschot van alle bedrijven van een groep gedeeld door 1% van het totaal van de kosten van die bedrijven. Voor de berekening van het ongewogen gemiddelde is deze deling voor elk bedrijf afzonderlijk verricht, waarna het gemiddelde van de kengetallen werd vastgesteld.

Arbeidsopbrengst per manjaar

De arbeidsopbrengst per manjaar is het bedrag dat door allen, die arbeid in het bedrijf hebben verricht te zamen als inkomen is genoten. Het is de som van ondernemersoverschot en de kosten van arbeid. Na deling van dit inkomen door het aantal - tot volwaardige arbeidskrachten herleide - manjaren, verkrijgt men de gemiddelde arbeidsopbrengst per manjaar.

Inkomen, besparing en gezinsbesteding (gemiddeld per ondernemer)

- Arbeidsopbrengst van de ondernemer: ondernemersoverschot vermeerderd met de - als kosten gecalculeerde - vergoeding voor de handenarbeid van de ondernemer.
- Ondernemersinkomen van de ondernemer: arbeidsopbrengst van de ondernemer vermeerderd met het saldo van berekende en betaalde rente alsmede de in 1982 ontvangen rentesubsidie.
- Gezinsinkomen uit bedrijf: ondernemersinkomen verhoogd met de - als kosten gecalculeerde - vergoeding voor de handenarbeid van de gezinsleden.
- Totaalinkomen: gezinsinkomen uit bedrijf verhoogd met het inkomen buiten bedrijf.
- Besparing: mutatie in het eigen vermogen vermindert met de investeringssubsidie, erfenissen en/of schenkingen, koerswinsten of -verliezen op effecten, boekwinsten of -verliezen op produktiemiddelen, e.d.
- Gezinsbesteding: het totaalinkomen vermindert met de besparing.

1.4 De groepering van de bedrijven

In dit verslag zijn de resultaten van 56 glasbedrijven 1) met overwegend potplanten opgenomen. De bedrijven zijn onderscheiden naar bloeiende - en niet bloeiende planten.

	Aantal bedrijven	
	steekproef	populatie
1. Bedrijven met meer dan 50% 2) bloeiende planten	37	526
2. Bedrijven met meer dan 50% 2) bladplanten	19	235
3. Alle bedrijven	56	761

In tabel 2.6 zijn de bedrijven (op basis van sbe) onderscheiden naar bedrijfsomvang, te weten:

4. 70 - 220 sbe	13	333
5. 220 - 440 sbe	17	204
6. 440 sbe en meer	26	224

In de tabellen 3.5 t/m 3.11 zijn de 56 bedrijven naar hun financiële positie onderscheiden, te weten:

7. Bedrijven met een relatief gunstige financiële positie	17	232
8. Bedrijven met een relatief matige financiële positie	20	260
9. Bedrijven met een relatief ongunstige financiële positie	19	269

In de bijlage 15 en 16 zijn gegevens opgenomen van alle deelnemende potplantenbedrijven in de jaren 1979 t/m 1982.

- 1) 60% en meer van de totale sbe aan glasteelten.
- 2) Op basis van sbe.

2. De bedrijfsuitkomsten

2.1 Het grondgebruik

De gespecialiseerde potplantenbedrijven hadden gemiddeld 6.104 m² staand glas en 28 m² platglas in gebruik. De oppervlakte staand glas is vrijwel geheel verwarmd met buizen. De teelt van potplanten nam 87% van de totale omvang (in sbe) van de glasteelten voor haar rekening.

De gemiddelde kadastrale oppervlakte bedroeg 152 are; hiervan was slechts 3 are gepacht (zie bijlage 1).

2.2 De arbeidsbezetting

De arbeidsbezetting (zie ook bijlage 2) was op het gemiddelde potplantenbedrijf 4,29 manjaar, nl. 2,12 manjaar van ondernemers en echtgenotes, 0,17 manjaar van overige gezinsleden en 2,00 manjaar arbeid van personeel.

76% van de werkzaamheden van het personeel zijn uitgevoerd door werknemers met een vast dienstverband (bij de glasgroenteteelt 46%).

Tabel 2.1 De arbeidsbezetting (gemiddeld per bedrijf)

	Alle bedrij- ven	Waarvan bedrijven met ----- overwegend: bloeiende blad- planten planten	
Aantal bedrijven	56	37	19
Gemiddelde leeftijd ondernemer	43	43	43
Arbeidsbezetting/manjaren	4,29	3,81	5,35
waarvan: arbeid door onderne- mers en gezinsleden	53%	62%	39%
waarvan: arbeid door personeel	47%	38%	61%

2.3 Het verbruik van gas en olie

Per bedrijf werd gemiddeld 217.900 m³ gas, 2.900 kg zware stookolie en 700 liter lichte stookolie verbruikt. Vrijwel alle

bedrijven stookten met gas. Het verbruik van gas bedroeg 98% van het totale verbruik van brandstoffen (zie tabel 2.2).

Tabel 2.2 Het verbruik van gas en olie (gemiddeld per bedrijf)

	Alle bedrij- ven	waarvan bedrijven met	
		overwegend: bloeiende planten	bladplanten
Aantal bedrijven	56	37	19
Gas (x duizend m ³)	217,9	183,4	295,1
Zware stookolie (x duizend kg)	2,9	4,2	-
Lichte stookolie (x duizend l.)	0,7	0,9	0,3
Totaalverbr. (x miljoen kcal)	1681	1434	2234
Idem (x miljard joules)	7039	6004	9353
Idem (in guldens)	77130	66180	101600

In tabel 2.3 is voor de onderscheiden groepen van bedrijven het brandstoffenverbruik per m² verwarmd staand glas tot uitdrukking gebracht. Per m² verwarmd staand glas werd 35,8 m³ gas, 0,5 kg zware olie en 0,1 liter lichte olie verbruikt. De kosten van gas en stookolie bedroegen f 12,67 per m². Het brandstoffenverbruik per m² verwarmd staand glas - was op de bedrijven met bladplanten 55% hoger dan op bedrijven met bloeiende planten.

Tabel 2.3 Het verbruik van gas en olie per m² verwarmd staand glas

	Alle bedrij- ven	Waarvan bedrijven met	
		overwegend: bloeiende planten	blad- planten
Aantal bedrijven	56	37	19
Gas (x één m ³)	35,8	30,2	48,4
Zware olie (x één kg)	0,5	0,7	-
Lichte olie (x één l.)	0,1	0,1	-
Totaalverbruik (x duizend kcal)	276	236	366
Idem (x miljoen joules)	1157	987	1533
Idem (in guldens)	12,67	10,89	16,65

De spreiding van het verbruik van gas en olie per m2 verwarmd staand glas is opgenomen in tabel 2.4. Hierbij dient te worden opgemerkt dat het verbruik van olie in uitgedrukt in m3 gas.

Het blijkt dat 44% van de bedrijven 20-40 m3 gas per m2 heeft verbruikt, 34% 40-60 m3 en 5% meer dan 60 m3 gas per m2 verwarmd staand glas. De resterende 17% van de bedrijven verbruikten minder dan 20 m3 gas per m2.

Tabel 2.4 De spreiding van het verbruik van gas en olie per m2 verwarmd staand glas (aantal bedrijven per brandstofverbruiksklasse in %)

	Alle bedrij- ven	Waarvan bedrijven met	
		bloeiende planten	blad- planten
Aantal bedrijven	56	37	19
Brandstofverbruiksklasse	%	%	%
0 m3 - 10 m3 gas	9	12	-
10 m3 - 20 m3 gas	8	11	-
20 m3 - 40 m3 gas	44	47	37
40 m3 - 60 m3 gas	34	30	44
60 m3 - 80 m3 gas	5	-	19
	100	100	100

2.4 De bedrijfsresultaten

2.4.1 Per bedrijf

Voor de gespecialiseerde potplantenbedrijven werd gemiddeld een ondernemersoverschot berekend van f 6.630,- dat is 1% van de kosten (in 1981 2% van de kosten). De bedrijven met bloeiende planten hadden gemiddeld een verlies van f 7.780,- (of wel 2% van de kosten), dit in tegenstelling tot de bedrijven met bladplanten waarvoor een positief resultaat werd berekend van f 38.820,-, dat is 6% van de kosten (over 1981 resp. 5% en -0% van de kosten).

De arbeidsopbrengst van de ondernemer - dat is het ondernemersoverschot verhoogd met de als kosten gecalculeerde vergoeding voor de handenarbeid - bedroeg gemiddeld f 58.760,- per ondernemer. Bij de berekening van o.a. de arbeidsopbrengst van de ondernemer kan het bijvoorbeeld voorkomen dat extreme uitkomsten van een kleine groep ondernemers het gemiddelde cijfer sterk beïnvloeden. Ter vergelijking is daarom tevens de gemiddelde arbeids-

opbrengst van de ondernemer van een "mediane groep" 1) van ondernemers gegeven.

Het grote verschil tussen het rekenkundig gemiddelde en het gemiddelde van de "mediane groep" wordt veroorzaakt door 10% van de ondernemers die een arbeidsopbrengst hadden van f 120.000,- en meer (zie bijlage 6). De gemiddelde arbeidsopbrengst van deze voornoemde ondernemers bedroeg f 253.600,- per ondernemer.

Tabel 2.5 De bedrijfsresultaten (gemiddeld per bedrijf)

	Alle bedrijven	Waarvan bedrijven met	
		overwegend: bloeiende planten	bladplanten
Aantal bedrijven	56	37	19
Opbrengsten	564210	484790	741690
Kosten	<u>557580</u>	<u>492570</u>	<u>702870</u>
Ondernemersoverschot	6630	- 7780	38820
Idem in % van de kosten	1	- 2	6
Arbeidsopbr. van de ondernemer (per ondernemer)	58760	53010	70360
Mediaan gemiddelde	38600	46360	26800

2.4.2 Per klasse van bedrijfsomvang

Bij een indeling van de 56 bedrijven naar bedrijfsomvang - op basis van sbe - blijkt, dat de "grote" bedrijven (gemiddeld) in 1982 betere resultaten hadden dan de "kleine" bedrijven. Het ondernemersoverschot resp. per m² glas, per sbe en in % van de kosten bedroeg voor bedrijven met:

	Ondernemersoverschot		
	per m ²	per sbe	in % van de kosten
70 - 220 sbe	-f 19,00	-f 340,00	-21
220 - 440 sbe	- " 0,80	- " 14,00	- 1
440 sbe en meer	" 8,60	" 134,00	10

1) Onder mediane groep is hier verstaan 20% van het totaal aantal waarnemingen, t.w.: 10% links en 10% rechts van de mediaan. De mediaan is de middelste van alle waarnemingen als deze naar "grootte" zijn gerangschikt.

Tabel 2.6 Kosten en opbrengsten (gemiddeld per bedrijf en per sbe)

	Indeling naar bedrijfsomvang op basis van sbe			
	70 - 220 sbe	220 - 440 sbe	440 sbe en meer	
Aantal bedrijven	13	17	26	
Aantal bedrijven in %	44	27	29	
Aantal ondernemers per bedrijf	1,07	2,06	1,90	
Aantal sbe	146	323	749	
Arbeidsbezetting in manjaren	2,22	4,69	6,99	
Aantal sbe per manjaar	66	69	107	
Oppervlakte glas in m ²	2620	5720	11710	
	per bedrijf	per sbe	per bedrijf	per sbe
Kosten:				
arbeidskosten	87290	598	181980	563
rentekosten	18290	125	39330	121
afschrijvingskosten	23430	160	52570	163
gas en stookolie	28210	193	76160	236
overige materialen	50500	346	114990	356
overige kosten	34160	234	82010	254
Totale kosten	241880	1656	547040	1693
				per bedrijf
Opbrengsten:				
potplanten	180770	1238	485860	1504
overige tuinbouwproducten	10240	70	37500	116
mutatie veidinventaris	- 1180	- 8	17340	54
overige bedrijfsopbrengsten	2300	16	1740	5
Totale opbrengsten	192130	1316	542440	1679
Ondernemersoverschot	-49750	-340	- 4600	- 14
Idem in % van de kosten	- 21	-	1	10
Procentuele verdeling van de bedrijven:				
Zuidhollands Glasdistrict (100%)	2%	25%	63%	
Overig West-Nederland (100%)	30%	37%	33%	
Overig Nederland (100%)	73%	21%	6%	
Alle bedrijven (100%)	44%	27%	29%	

Het verschil in rentabiliteit (ondernemersoverschot in procenten van de kosten) bedroeg voor de "grote" ten opzichte van de "kleine" bedrijven gemiddeld 31 punten. De bedrijven van het Zuidhollands Glasdistrict zijn relatief sterk vertegenwoordigd - voor 63% - in de "grote" bedrijven. de bedrijven van Overig Nederland zijn voor 73% vertegenwoordigd in de "kleine" bedrijven (van 70 - 220 sbe).

De kosten per sbe waren op de "grote" bedrijven f 274,- lager dan op de "kleine" bedrijven. Dit verschil wordt vooral door de arbeidskosten veroorzaakt. De totale opbrengsten bedroegen voor de "grote" en "kleine" bedrijven resp. f 1.516,- en f 1.316,- per sbe. Het rentabiliteitsverschil tussen de "grote" en "kleine" bedrijven is in 1982 zowel door de kosten als de opbrengsten veroorzaakt (zie tabel 2.6).

2.4.3 Per m2 glasoppervlakte

In tabel 2.7 zijn de kosten en de opbrengsten per m2 glasoppervlakte tot uitdrukking gebracht. Hierbij dient te worden opge-

Tabel 2.7 Kosten en opbrengsten (gemiddeld per m2 glasoppervlakte)

	Alle bedrij- ven	Waarvan bedrijven met	
		overwegend: bloeiende planten	blad- planten
Aantal bedrijven	56	37	19
Oppervlakte glas in m2	6100	6090	6140
Kosten:			
arbeidskosten 1)	26,80	24,30	32,30
rentekosten	6,80	6,30	7,90
afschrijvingskosten	8,80	8,50	9,40
gas en stookolie	12,60	10,90	16,50
overige materialen	22,50	18,30	31,60
overige kosten	13,80	12,60	16,70
Totale kosten	91,30	80,90	114,40
Opbrengsten:			
potplanten	81,00	68,40	108,80
overige tuinbouwprodukten	6,70	6,60	7,00
mutatie veldinventaris	3,80	3,40	4,70
overige bedrijfsopbrengsten	0,70	1,00	0,20
aanwas vaste plantopstand e.d.	0,20	0,20	-
Totale opbrengsten	92,40	79,60	120,70
Ondernemersoverschot	1,10	-1,30	6,30
Idem in % van de kosten	1	- 2	6

1) Minus subsidies.

Tabel 2.8 Spreiding van kosten en opbrengsten per m2 glasoppervlakte (percentage bedrijven per kosten- en opbrengsteklasse)

Opbr. per m2	f 20	f 40	f 60	f 80	f 100	f 120	f 140	f 160	f 180	f 200	Totaal
Kosten per m2	f 40	f 60	f 80	f 100	f 120	f 140	f 160	f 180	f 200	e.m.	
	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%
f 20 - f 40	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
f 40 - f 60	8	10	2	3	-	-	-	-	-	-	23
f 60 - f 80	-	5	1	2	6	1	-	-	-	-	15
f 80 - f 100	-	4	2	7	2	1	1	-	-	-	17
f 100 - f 120	3	-	4	12	-	3	1	-	-	-	26
f 120 - f 140	-	-	-	-	7	-	1	-	-	-	9
f 140 - f 160	-	-	-	-	-	-	2	-	1	-	3
f 160 - f 180	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	2
f 180 - f 200	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
f 200 - e.m.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	5	5
Totaal	11	21	12	27	11	5	5	2	1	5	100

N.B.: De percentages boven de diagonale lijn zijn winstgevende, onder de lijn verliesgevende bedrijven.

merkt dat alle kosten en opbrengsten - ook die van de opengronds-
tuintbouw - zijn toegerekend aan de glastuinbouw.

Voor het gemiddelde potplantenbedrijf bedroegen de kosten en
de opbrengsten respectievelijk f 91,30 en f 92,40 per m2. De to-
tale kosten van rente, afschrijving en arbeid waren f 42,40 per
m2, of wel 46% van de totale kosten.

Zowel de kosten als de opbrengsten waren voor de bedrijven
met bladplanten per m2 respectievelijk f 33,50 en f 41,10 hoger
dan van de bedrijven met bloeiende planten. Het ondernemersover-
schot per m2 bedroeg voor de bedrijven met bloeiende planten en
met bladplanten resp. -f 1,30 en f 6,30.

2.5 De spreiding van de kosten en opbrengsten per m2 glasoppervlakte

Uitgedrukt per m2 glasoppervlakte bedroegen de gemiddelde
kosten en opbrengsten respectievelijk f 91,30 en f 92,40; de
spreiding was evenwel bijzonder groot. De kosten varieerden van
f 49,40 tot f 211,80 de opbrengsten van f 28,10 tot f 244,90.

De procentuele verdeling van het aantal bedrijven over klas-
sen van kosten en opbrengsten is opgenomen in tabel 2.8.

2.6 De spreiding van het ondernemersoverschot in procenten van de kosten (rentabiliteit)

Wanneer we het ondernemersoverschot bezien als percentage
van de kosten, blijken de verschillen groot te zijn (zie bijlage
4). Van de deelnemende bedrijven had 34% een positief onderne-
mersoverschot. Deze groep van winstgevende bedrijven nam gezamen-
lijk 61% van de totale produktiewaarde voor zijn rekening (zie
tabel 2.9). 38% van de bedrijven had een negatief resultaat van
1-20% van de kosten en 28% een verlies van 21% en meer.

Tabel 2.9 Het aandeel van de winstgevende bedrijven in de totale produktiewaarde

	Alle bedrij- ven	Waarvan bedrijven met overwegend:	
		bloeiende planten	blad- planten
Aantal bedrijven	56	37	19
Aantal bedrijven in %	100	69	31
Produktiewaarde in %	100	59	41
Winstgevende bedrijven in %	34	35	33
Proc. aand. van de winstgev. bedr. in de totale prod.waarde	61	61	62

2.7 Arbeidsopbrengst, inkomen, gezinsbesteding en besparing per ondernemer

De arbeidsopbrengst van de ondernemer - bestaande uit het ondernemersoverschot en de als kosten gecalculeerde vergoeding voor de handenarbeid van de ondernemer - bedroeg gemiddeld f 58.760,- (in 1981 f 65.260,-).

Het ondernemersinkomen per ondernemer - de arbeidsopbrengst vermeerderd met het saldo van berekende en betaalde rente en de rentesubsidie - bedroeg f 61.430,- (in 1981 f 71.540,-).

Het gezinsinkomen uit het bedrijf - dat is het ondernemersinkomen vermeerderd met de vergoeding voor de handenarbeid van de gezinsleden - bedroeg gemiddeld f 70.770,- per ondernemer.

Het inkomen buiten bedrijf - gemiddeld f 12.040,- per ondernemer - is gespecificeerd opgenomen in bijlage 5. Hieruit blijkt dat de economische huurwaarde van de eigen woning - welke gesteld is op 6% van de boekwaarde van de woning - het belangrijkste bestanddeel is van het inkomen buiten bedrijf.

Het totaalinkomen (zowel uit het bedrijf als buiten bedrijf) bedroeg gemiddeld f 82.810,- per ondernemer (in 1981 f 91.690,-). De gezinsbesteding ligt gemiddeld op een niveau van f 63.590,- (w.v. f 13.270,- aan persoonlijke belastingen en premie volksverzekering). Dit heeft tot een besparing geleid van f 19.220,- per ondernemer. De besparing bedroeg voor de bedrijven met bloeiende planten f 15.340,- voor die met bladplanten f 27.070,- per ondernemer.

2.8 De spreiding van de arbeidsopbrengst, het inkomen en de besparing

De spreiding van de arbeidsopbrengst van de ondernemer, het ondernemersinkomen en het totaalinkomen is opgenomen in bijlage 6.

Het blijkt dat 82% van de ondernemers een positieve arbeidsopbrengst had; 77% van de ondernemers had een arbeidsopbrengst hoger dan f 15.000,- en 45% hoger dan f 45.000,-.

Het totaalinkomen is de arbeidsopbrengst van de ondernemer, vermeerderd met alle inkomensbestanddelen uit bedrijf en het inkomen buiten bedrijf. Van voornoemd totaalinkomen - gemiddeld f 82.810,- per ondernemer - had 80% een inkomen hoger dan f 15.000,-, 59% hoger dan f 45.000,- en 44% hoger dan f 90.000,-.

De spreiding van de besparing is opgenomen in bijlage 7. Het blijkt dat 59% van de ondernemers heeft gespaard. 44% van de ondernemers had een besparing groter dan f 15.000,- en 9% groter dan f 60.000,-.

41% van de ondernemers heeft ontspaard. 27% had een ontsparing groter dan f 15.000,- en 3% groter dan f 60.000,-.

3. De financiering

3.1 De beschikbaar gekomen financieringsmiddelen

De beschikbaar gekomen financieringsmiddelen zijn (gemiddeld per bedrijf) opgenomen in bijlage 8. Als gevolg van het feit dat er bedrijven zijn met meer dan één ondernemer (gemiddeld 1,58 per bedrijf) kunnen de gemiddelde cijfers per ondernemer van bijlage 5 niet vergeleken worden met die van bijlage 8.

Het eigen vermogen is in 1982 toegenomen met f 27.780,- 1) (in 1981 met f 38.950,-). Deze toename is de resultante van de volgende mutaties:

Besparing		+f 30.450,-
Bij: meer ontvangen dan berek. WIR-premie	-f 3.050,-	
investeringsubsidies	+ " 1.670,-	
boekwinsten of verliezen bij desinvesteringen	- " 1.960,-	
woningssubsidie	+ " 120,-	
koersverschil effecten	- " 270,-	
erfenissen en/of schenkingen	+ " 820,-	
	Totaal	- " 2.670,-
Toename van het eigen vermogen		+f 27.780,- =====

De afschrijving op de duurzame slijtende produktiemiddelen en de plantopstanden bedroeg f 53.730,-; te zamen met de mutatie in het eigen vermogen was het totaal beschikbare bedrag aan eigen financieringsmiddelen derhalve f 81.510,-. Voor de bedrijven met bloeiende planten bedroeg het bedrag aan eigen financieringsmiddelen f 70.300,-; voor de bedrijven met bladplanten f 106.570,- per bedrijf.

Het vreemde vermogen nam toe met f 29.460,- per bedrijf, zodat in totaal f 110.970,- aan financieringsmiddelen ter beschikking kwam. Op de bedrijven met bloeiende planten nam het vreemde vermogen toe met f 51.880,-, op die met bladplanten nam het vreemde vermogen af met f 20.650,- (dat is respectievelijk +11% en -3% van de kosten).

3.2 De aanwending van de financieringsmiddelen

Het blijkt dat van de totaal beschikbaar gekomen financieringsmiddelen (f 110.970,- per bedrijf) in 1982 f 71.040,- in

1) Excl. herwaardering per 1 januari 1982.

duurzame produktiemiddelen is geïnvesteerd 1) (in 1981 f 68.550,-). De bruto-investeringen zijn - zoals eerder omschreven - verminderd met de aanspraak op WIR-premie. De gemiddelde bruto-investeringen waren het grootst op de bedrijven met bloeiende planten, te weten: f 78.460,-; de bedrijven met bladplanten investeerden f 54.460,-.

De spreiding in de bruto-investering is groot. 38% van de bedrijven investeerde minder dan f 20.000,- en 15% investeerde voor f 150.000,- en meer. Laatstgenoemde bedrijven namen 57% van de totale investeringen van alle onderzochte potplantenbedrijven voor hun rekening.

De spreiding van de bruto-investering was als volgt:

	tot f 10.000,-	30%
f 10.000,- - f 20.000,-		8%
f 20.000,- - f 40.000,-		16%
f 40.000,- - f 80.000,-		17%
f 80.000,- - f 150.000,-		14%
f 150.000,- - f 250.000,-		10%
f 250.000,- en meer		<u>5%</u>

Totaal 100%

De investeringen en beleggingen (per saldo) buiten het bedrijf bedroegen gemiddeld f 12.350,- namelijk:

a. netto-investering in woningen	+f 5.720,-
b. deelname veiling, e.d.	+f 1.940,-
c. leningen u/g	+f 2.770,-
d. diversen	+f 1.920,-

De overige produktiemiddelen (veldinventaris, voorraad materialen) en de liquiditeiten (vorderingen, effecten en geldmiddelen) namen toe met resp. f 25.170,- en f 2.410,-.

3.3 De balans

3.3.1 Activa

De totale bezittingen van de ondernemers van de potplantenbedrijven werden becijferd op f 1.100.670,-. Hiervan had f 526.140,- (48%) betrekking op duurzame produktiemiddelen en f 288.580,- (26%) op overige bezittingen (zie ook tabel 3.1). Hierbij dient te worden vermeld dat de woning(en) - gemiddeld f 244.240,- - onder de overige bezittingen zijn opgenomen. De resterende 26% van de balanstelling bestaat uit overige produk-

1) Investerings minus desinvesteringen tegen boekwaarde.

tiemiddelen (veldinventaris en materialen) f 173.620,- en f 112.330,- aan liquiditeiten (zie bijlage 10).

De eerdergenoemde 48% van de balanstelling die vastgelegd is in duurzame produktiemiddelen kan als volgt worden onderverdeeld:

- 10% grond;
- 36% duurzame slijtende produktiemiddelen;
- 2% plantopstanden, e.d.

Tabel 3.1 De procentuele samenstelling van de balans (activa per 31 december 1982)

	Alle bedrij- ven	Waarvan bedrijven met	
		overwegend: bloeiende planten	blad- planten
Aantal bedrijven	56	37	19
Activa	%	%	%
Duurzame produktiemiddelen	48	47	49
Overige produktiemiddelen	16	15	18
Liquiditeiten	10	12	7
Overige bezittingen	<u>26</u>	<u>26</u>	<u>26</u>
Totaal	100	100	100

3.3.2 Passiva

Het vreemde vermogen bedroeg voor het gemiddelde potplantenbedrijf f 533.720,- (waarvan op korte termijn f 67.930,-), dat is 48% van het totale vermogen.

Uit tabel 3.2 blijkt dat 36% van het totaalvermogen - ofwel 85% van het vreemde vermogen op lange termijn - door de Rabobanken is verstrekt.

Vervolgens is het vreemde vermogen in % van het totale vermogen vergeleken met andere takken van tuinbouw.

Vreemd vermogen in % van het totale vermogen per 31 december 1982:

- groenteteelt onder glas 42%
- snijbloemeteelt onder glas 51%
- potplantenteelt onder glas 48%

Het blijkt dat de bedrijven met snijbloemen relatief het meest met vreemd vermogen zijn gefinancierd.

Tabel 3.2 De procentuele samenstelling van de balans (passiva)
per 31 december 1982

	Alle bedrij- ven	Waarvan bedrijven met overwegend:	
		bloeiende planten	blad- planten
Aantal bedrijven	56	37	19
Passiva:	%	%	%
Vreemd vermogen op korte termijn	6	6	6
Leningen o/g en kredieten van			
Rabobanken	36	35	39
Overige leningen o/g	<u>6</u>	<u>3</u>	<u>12</u>
Totaal vreemd vermogen	48	44	57
Totaal eigen vermogen	<u>52</u>	<u>56</u>	<u>43</u>
Totaal	100	100	100

3.4 Toename van het eigen vermogen van 31 december 1981 tot
31 december 1982

Het gemiddelde eigen vermogen per bedrijf steeg van
f 557.430,- per 31 december 1981 tot f 566.950,- per 31 december
1982 als gevolg van:

a. correcties op de balans per 31 december 1981	+f	860,-
b. vermogensinbreng echtgenote	+"	150,-
c. toe- en uittreding van firmanten	+"	410,-
d. herwaardering i.v.m. wijziging WIR-premie	+"	11.680,-
e. herwaardering a.g.v. prijsstijging	-"	31.360,-
f. besparing	+f	30.450,-
g. overige mutaties	-"	<u>2.670,-</u>
h. mutaties in het eigen vermogen 1)	+"	27.780,-
	Totaal	<u>+f 9.520,-</u>
		=====

De herwaardering per 1 januari 1982 is ontstaan

op:		
- grond	-f	46.460,-
- duurzame slijtende produktiemiddelen	+"	12.540,-
- woningen	+"	2.560,-
	Totaal	<u>-f 31.360,-</u>
		=====

1) Zijn onder 3.1 gespecificeerd.

De solvabiliteit (eigen vermogen in % van het totaalvermogen) bedroeg gemiddeld per:

31 december 1981	52,5%
1 januari 1982	51,7% (na corr. en herwaardering)
31 december 1982	51,5%

De solvabiliteit per 31 december 1982 was 1,0% lager t.o.v. 31 december 1981. Deze 1,0% daling is het saldo van:

1. Correcties in de balans per 31 december 1981	+ 0,1%
2. Herwaardering i.v.m. wijziging van WIR-premie	+ 1,9%
3. Herwaardering a.g.v. prijsstijging	- 2,8%
4. Toename eigen vermogen	+ 1,2%
5. Toename vreemd vermogen	- 1,4%

Totaal - 1,0%
=====

3.5 De spreiding van het eigen vermogen in procenten van het totaalvermogen (solvabiliteit) per 31 december 1982

Voor het gemiddelde potplantenbedrijf bedroeg de solvabiliteit 52% per 31 december 1982. Voor de bedrijven met bloeiende planten en bladplanten respectievelijk 56% en 43%.

Uit de spreiding blijkt dat 66% van de bedrijven een hogere solvabiliteit had dan 40%, 28% hoger dan 60% en 9% hoger dan 80%.

Tabel 3.3 Spreiding van het eigen vermogen in procenten van het totaalvermogen (solvabiliteit) per 31 december 1982 (aantal bedrijven per solvabiliteitsklasse in %)

Aantal bedrijven	Alle bedrijven	Waarvan bedrijven met overwegend:	
		bloeiende planten	bladplanten
	56	37	19
Solvabiliteitsklasse	%	%	%
Negatief	7	1	21
0 - 20	4	5	2
20 - 40	23	21	27
40 - 60	38	33	47
60 - 80	19	28	-
80 - 100	<u>9</u>	<u>12</u>	<u>3</u>
	100	100	100

Bedrijven met een hogere solvabiliteit dan 60% kwamen relatief meer voor in de groep bedrijven met bloeiende planten.

3.6 Liquiditeiten, voorraad materialen e.d. en veldinventaris minus vreemd vermogen op korte termijn

Het saldo van de aanwezige middelen en vreemd vermogen op korte termijn was per 31 december 1982 f 218.020,- dat is 39% van de kosten (zie ook bijlage 13). Voor de bedrijven met bloeiende planten was dit saldo f 214.670,-, voor die met bladplanten f 225.500,- per bedrijf, dat is resp. 44% en 32% van de kosten.

Tabel 3.4 Liquiditeiten, voorraad materialen, e.d. en veldinventaris minus vreemd vermogen op korte termijn per 31-12-1982 (gemiddeld per bedrijf)

	Alle bedrij- ven	Waarvan bedrijven met overwegend:	
		bloeiende planten	blad- planten
Aantal bedrijven	56	37	19
A. Liquiditeiten, voorraad materialen en veldinventaris	285950	278240	303180
B. Vreemd verm. op korte termijn	67930	63570	77680
Saldo A minus B	<u>218020</u>	<u>214670</u>	<u>225500</u>
Idem in % van de kosten	39	44	32

3.7 De spreiding van de liquiditeiten, voorraad materialen, e.d. en veldinventaris minus vreemd vermogen op korte termijn in % van de kosten

In bijlage 14 is de spreiding van dit kengetal opgenomen.

Voor het gemiddelde potplantenbedrijf waren de middelen - per 31 december 1982 - 39% van de kosten hoger dan de schulden op korte termijn. De spreiding is groot. Van de bedrijven had 32% een hoger saldo dan 50% van de jaarkosten, 18% van 30% tot 50%, 41 van 10% tot 30% en 6% van 0% tot 10%. Bij 3% van de bedrijven was het vreemd vermogen op korte termijn hoger dan de aanwezige middelen.

3.8 Bedrijven met een relatief gunstige, matige of ongunstige financiële positie

De 56 potplantenbedrijven zijn naar hun financiële positie onderscheiden op basis van twee criteria; te weten de solvabiliteit per 31 december 1982 en de besparing in procenten van de

kosten (gemiddeld van 1981 en 1982). Op grond van deze kengetallen zijn arbitrair enkele scheidingslijnen getrokken, waarbij gestreefd is groepen te vormen die ieder ongeveer een derde deel van de populatie vertegenwoordigen (zie tabel 3.5).

Tabel 3.5 Aantal bedrijven per klasse van resp. solvabiliteit en besparing in procenten van de kosten

Solvabiliteit per 31 december 1982	Besparing in % v.d. kosten (gemiddeld van 1981 en 1982) 1)					
	Negatief			Positief		
	21 e.m.	20-10	10-0	0-10	10-20	20 e.m.
tot 10	-	1	1	1	-	-
10 - 20	-	1	2	-	1	-
20 - 30	-	1	-	3	-	-
30 - 40	-	1	4	2	3	-
40 - 50	2	1	2	5	1	1
50 - 60	-	1	1	4	2	2
60 - 70	-	-	1	2	1	-
70 - 80	-	-	-	2	2	-
80 - 90	-	1	-	1	1	1
90 - 100	-	-	-	-	-	1

- 1) Voor bedrijven die gelegen zijn buiten het Zuidhollands Glasdistrict kan dit kengetal - i.v.m. vernieuwing van de steekproef - alleen voor 1982 worden vastgesteld.

Dit heeft tot de volgende onderscheiding geleid:

- bedrijven met een relatief gunstige financiële positie
17 bedrijven (31%);
- bedrijven met een relatief matige financiële positie
20 bedrijven (34%);
- bedrijven met een relatief ongunstige financiële
positie 19 bedrijven (35%).

In tabel 3.6 zijn de gemiddelde cijfers van de activa en passiva voor de drie onderscheiden groepen van bedrijven opgenomen.

De bedrijven met een "gunstige" financiële positie zijn gemiddeld met f 455.100,- vreemd vermogen gefinancierd, die met een "ongunstige" financiële positie met f 538.300,-; dat is respectievelijk 30% en 79% van het totale vermogen. De liquiditeiten (vorderingen, effecten en geldmiddelen) bedroegen voor eerstgenoemde bedrijven f 226.300,- (15%), voor laatstgenoemde bedrijven f 40.900,- (6%).

64% van de bedrijven van het Zuidhollands Glasdistrict is opgenomen in de groep bedrijven met een "gunstige" financiële positie. De bedrijven van Overig West-Nederland zijn relatief het meest vertegenwoordigd in de groep bedrijven met een "ongunstige" financiële positie.

De bedrijven met een "gunstige" financiële positie hebben gemiddeld per bedrijf f 114.300,- bespaard; de bedrijven met een "ongunstige" financiële positie daarentegen gemiddeld f 24.400,- ontspaard (zie tabel 3.7). Eerstgenoemde bedrijven hadden gemiddeld een totaalinkomen van f 257.000,-, laatstgenoemde van f 48.800,-.

Tabel 3.6 Balans per 31 december 1982 (gemiddeld per bedrijf)

	Financiële positie					
	relatief gunstig		relatief matig		relatief ongunst.	
Aantal bedrijven	17		20		19	
Aantal bedrijven in %	31		34		35	
Activa:	x 1000 gulden	%	x 1000 gulden	%	x 1000 gulden	%
Duurzame prod.middelen	723,8	47	587,5	52	296,0	44
Overige produktiemidd.	225,5	14	162,1	14	139,8	20
Liquiditeiten	226,3	15	84,2	7	40,9	6
Overige bezittingen	<u>366,6</u>	<u>24</u>	<u>308,9</u>	<u>27</u>	<u>201,6</u>	<u>30</u>
Totaal	1542,2	100	1142,7	100	678,3	100
Passiva:						
Vreemd vermogen op korte termijn	52,5	4	60,2	5	88,7	13
Vreemd vermogen op lange termijn	<u>402,6</u>	<u>26</u>	<u>539,2</u>	<u>47</u>	<u>449,6</u>	<u>66</u>
Totaal vreemd vermogen	455,1	30	599,4	52	538,3	79
Eigen vermogen	<u>1087,1</u>	<u>70</u>	<u>543,3</u>	<u>48</u>	<u>140,0</u>	<u>21</u>
Totaal	1542,2	100	1142,7	100	678,3	100
Procentuele verdeling van de bedrijven:						
ZHG (100%)		64		28		8
Overig West-Ned. (100%)		14		27		59
Overig Nederland (100%)		23		43		34
Alle bedrijven (100%)		31		34		35

De bedrijven met een "gunstige" financiële positie hadden een bruto-investering in duurzame produktiemiddelen van f 113.200,- terwijl de investeringen buiten bedrijf f 34.900,- waren. Op de bedrijven met een "ongunstige" financiële positie waren deze bedragen f 37.600,- en -f 400,-.

Op beide groepen van bedrijven nam (gemiddeld) het vreemd vermogen op lange termijn toe met respectievelijk f 20.400,- en

Tabel 3.7 De beschikbaar gekomen financieringsmiddelen en de aanwending daarvan (gemiddeld per bedrijf)

	Financiële positie					
	rela- tief gun- stig		rela- tief matig		rela- tief ongun- stig	
Aantal bedrijven	17		20		19	
Beschikbaar gekomen:	x1000 gld.	%	x1000 gld.	%	x1000 gld.	%
Totaalinkomen	257,0	123	103,9	97	48,8	167
Af: gezinsbesteding	142,7	68	91,6	85	73,2	250
Besparing	114,3	55	12,3	12	-24,4	-83
Overige mutaties in het eigen vermogen	-2,5	- 1	- 6,9	- 7	1,2	4
Totaal mutaties eigen vermogen	111,8	54	5,4	5	-23,2	-79
Afschrijvingen	73,5	35	58,2	54	32,2	110
Totaal eigen financ.middelen	185,3	89	63,6	59	9,0	31
Mutaties vreemd vermogen op korte termijn	3,6	1	7,3	7	-19,6	-67
Mutaties vreemd vermogen op lange termijn	20,4	10	36,7	34	39,8	136
Totaal financieringsmiddelen	209,3	100	107,6	100	29,2	100
Totaal bruto-investeringen	113,2	54	68,0	63	37,6	129
Investeringen en beleggingen buiten bedrijf	34,9	17	5,3	5	-0,4	-1
Mutaties in ov. prod.middelen	43,3	21	28,6	27	6,2	21
Mutaties in liquiditeiten	17,9	8	5,7	5	-14,2	-49
Totaal van investeringen en beleggingen	209,3	100	107,6	100	29,2	100

f 39.800,-. Op de bedrijven met een "gunstige" financiële positie namen de liquiditeiten toe met f 17.900,-, op die met een "ongunstige" financiële positie namen deze af met f 14.200,-.

In tabel 3.8 is de spreiding van de bruto-investeringen. 53% van de bedrijven met een "gunstige" financiële positie had een bruto-investering van f 80.000,- en meer, deze percentages bedroegen voor de bedrijven met een "matige" en een "ongunstige" financiële positie resp. 21 en 15. Bedrijven met extreem hoge bruto-investeringen (meer dan f 150.000,-) komen voor in alle onderscheiden groepen van bedrijven.

Tabel 3.8 Spreiding van de bruto-investeringen in duurzame produktiemiddelen (aantal bedrijven per investeringsklasse in %)

	Financiële positie		
	relatief gunstig	relatief matig	relatief ongunstig
Aantal bedrijven	17	20	19
Investeringsklasse	%	%	%
tot f 10.000,-	14	33	42
f 10.000,- - f 20.000,-	16	3	7
f 20.000,- - f 40.000,-	9	12	26
f 40.000,- - f 80.000,-	8	31	10
f 80.000,- - f 150.000,-	39	-	6
f 150.000,- - f 250.000,-	7	13	9
f 250.000,- en meer	7	8	-
	100	100	100

Uit tabel 3.9 blijkt de gemiddelde liquiditeit op korte termijn voor de drie onderscheiden groepen van bedrijven. De verschillen zijn bijzonder groot. De bedrijven met een "gunstige" financiële positie hebben gemiddeld f 399.310,- meer aan middelen dan vreemd vermogen op korte termijn, op de bedrijven met een "ongunstige" financiële positie was dit saldo f 92.040,-, dat is 59% en 21% van de kosten.

Uit de spreiding van voornoemd saldo in procenten van de kosten blijkt o.a. dat 86% van de bedrijven met een "gunstige" en 28% van de bedrijven met een "ongunstige" financiële positie een

Tabel 3.9 Liquiditeiten, voorraad materialen, e.d. en veldinventaris minus vreemd vermogen op korte termijn per 31 december 1982 (gemiddeld per bedrijf)

	Financiële positie		
	relatief gunstig	relatief matig	relatief ongunst.
Aantal bedrijven	17	20	19
A. Liquiditeiten, voorraad materialen en veldinventaris	451860	246320	180740
B. Vreemd verm. op korte termijn	<u>52550</u>	<u>60190</u>	<u>88700</u>
Saldo (A minus B)	399310	186130	92040
Idem in % van de kosten	59	33	21

positief saldo had dat groter was dan 30% van de jaarkosten. Van laatstgenoemde bedrijven had 9% een negatief saldo (zie tabel 3.10).

Tabel 3.10 Spreiding van de liquiditeiten, voorraad materialen, e.d. en veldinventaris minus vreemd vermogen op korte termijn in % van de kosten

	Financiële positie		
	relatief gunstig	relatief matig	relatief ongunst.
Aantal bedrijven	17	20	19
Liquiditeitsklasse	%	%	%
Negatief	-	-	9
positief			
0 - 10% van de jaarkosten	-	-	16
10 - 30% van de jaarkosten	14	59	47
30 - 50% van de jaarkosten	3	25	25
50 - 70% van de jaarkosten	51	15	3
70 - 90% van de jaarkosten	20	-	-
90% e.m. van de jaarkosten	<u>12</u>	<u>1</u>	-
Totaal	100	100	100

In tabel 3.11 zijn van de drie onderscheiden groepen van bedrijven de belangrijkste kengetallen opgenomen.

- De gemiddelde leeftijd van de ondernemer bedroeg voor de bedrijven met een "gunstige" financiële positie 37 jaar, voor de bedrijven met een "ongunstige" financiële positie 44 jaar.
- De bedrijven met een "gunstige" financiële positie hadden in 1982 een ondernemersoverschot van 10%, die met een "ongunstige" financiële positie van -9% van de kosten. Van de eerstgenoemde groep bedrijven had 47%, van de laatstgenoemde groep 15% een positief resultaat.
- Op de bedrijven met een "gunstige" financiële positie nam het eigen vermogen toe met een bedrag gelijk aan 11% van de kosten; op de bedrijven met een "ongunstige" financiële positie nam het eigen vermogen af met 9% van de kosten. Het vreemd vermogen nam op beide voornoemde groepen toe met een bedrag gelijk aan resp. 6% en 7% van de kosten.
- De bruto-investeringen bedroegen gemiddeld in 1982 voor de bedrijven met een "gunstige" en een "ongunstige" financiële positie respectievelijk 16% en 11% van de kosten.
- De liquiditeit op korte termijn was per ultimo 1982 voor de bedrijven met een "gunstige" en die met een "ongunstige" financiële positie respectievelijk 67% en 22%.
- Op de bedrijven met een "gunstige" financiële positie steeg de solvabiliteit van 69% per 1 januari 1982 tot 70% per 31 december 1982, op de bedrijven met een "ongunstige" financiële positie daalde dit kengetal van 24% per 1 januari 1982 tot 21% per 31 december 1982.
- De besparing van de bedrijven met een "gunstige" financiële positie bedroeg gemiddeld f 55.500,- per ondernemer; de ontsparing van die met een "ongunstige" financiële positie f 17.300,-.

Tabel 3.11 Diverse kengetallen over 1982

	Financiële positie		
	relatief gunstig	relatief matig	relatief ongunstig
Aantal bedrijven	17	20	19
Aantal bedrijven in %	31	34	35
Oppervlakte staand glas in are	84	55	47
Jaar van bedrijfsovername	1963	1963	1968
Gemiddelde leeftijd van de ondernemer	37	45	44
Ondernemersoverschot in % van de kosten	10	-1	-9
Idem 1)	-3	-10	-18
Percentage winstgevende bedrijven	47	43	15
Besparing in % van de kosten 1)	12	-2	-10
Toeneming van het eigen vermogen in % van de kosten 1)	11	-3	-9
Toeneming van het vreemde vermogen in % van de kosten 1)	6	13	7
Bruto-investering in % van de kosten 1)	16	14	11
Netto-investering in % van de kosten 1)	4	4	3
Liquiditeiten, voorraad materialen en veldinventaris minus vreemd vermogen op korte termijn in % van de kosten	67	31	22
Boekwaarde van de slijtende duurzame produktiemiddelen in % van de nieuwwaarde per 1 januari 1)	49	46	39
Idem per 31 december 1)	47	46	37
Eigen vermogen in % van het totaalvermogen per 1 januari	69	49	24
Eigen vermogen in % van het totaalvermogen per 31 december	70	48	21
Idem 1)	76	48	22
	x1000 gld.	x1000 gld.	x1000 gld.
Totaalinkomen per ondern.	124,8	77,7	34,6
Af: premies volksverzekeringen	5,8	5,8	2,7
premie vrijwillige verzekering	5,2	5,8	6,6
persoonlijke belastingen	13,0	8,0	3,2
betaald loon aan gezinsleden	0,8	3,8	1,5
overige gezinsbestedingen	44,5	45,1	37,9
Totaal van gezinsbestedingen	69,3	68,5	51,9
Besparing per ondernemer	55,5	9,2	-17,3
Aantal ondernemers gemidd. per bedrijf	2,06	1,34	1,41

1) Ongewogen gemiddelden.

Bijlage 1. Grondgebruik over 1982 (gemiddeld per bedrijf)

	Alle bedrij- ven	Waarvan bedrijven met	
		overwegend: bloeiende planten	blad- planten
Aantal bedrijven	56	37	19
Aantal bedrijven in %	100	69	31
Aantal sbe	371	348	423
Glastuinbouw:	%	%	%
waarvan potplanten 1)	87	88	85
snijbloemen 1)	11	9	14
groente 1)	<u>2</u>	<u>3</u>	<u>1</u>
Totaal	100	100	100
I. Oppervlakte staand glas:	are	are	are
met buisverwarming	58	57	61
met heteluchtverwarming	3	4	-
onverwarmd	<u>-</u>	<u>-</u>	<u>-</u>
Totaal	61	61	61
II. Flatglas	-	-	-
III. Open grond:			
bloemen	13	7	26
overige produkten	16	22	3
braak	<u>8</u>	<u>7</u>	<u>9</u>
Totaal tuinbouw	98	97	99
akkerbouw en grasland	9	11	3
verhuurd aan derden	9	10	7
erf, blijvende paden, enz.	<u>36</u>	<u>33</u>	<u>45</u>
Totaal kadastrale oppervlakte	152	151	154
waarvan eigendom	149	147	153

1) Procentuele verdeling op basis van sbe.

Bijlage 2. Arbeidsbezetting en energieverbruik over 1982
(gemiddeld per bedrijf)

	Alle bedrij- ven	Waarvan bedrijven met	
		overwegend: bloeiende planten	blad- planten
Aantal bedrijven	56	37	19
Aantal ondernemers per bedrijf	1,58	1,53	1,70
Gemiddelde leeftijd van de ondernemer	43	43	43
Arbeidsbezetting in manjaren:			
arbeid van de ondernemer(s)	1,85	1,90	1,74
arbeid van de echtgenotes	0,27	0,28	0,24
arbeid van de overige gezinsleden	0,17	0,19	0,13
arbeid van vast personeel	1,51	1,05	2,54
arbeid van los personeel	<u>0,49</u>	<u>0,39</u>	<u>0,70</u>
Totale arbeidsbezetting	4,29	3,81	5,35
Brandstoffenverbruik:			
gas (x duizend m ³)	217,9	183,4	295,1
zware stookolie (x duizend kg)	2,9	4,2	-
petroleum (x duizend l.)	0,4	0,5	0,1
ov. stookolie (x duizend l.)	<u>0,3</u>	<u>0,4</u>	<u>0,2</u>
Totale verbruik van brandstoffen (x miljoen kcal)	1681	1434	2234
Idem (x miljard joules)	7039	6004	9353
Electriciteit (x duizend kWh)	32,7	29,7	39,4

Bijlage 3. Bedrijfsresultaten over 1982 (gemiddeld per bedrijf)

	Alle bedrij- ven	Waarvan bedrijven met	
		overwegend: bloeiende planten	blad- planten
Aantal bedrijven	56	37	19
Omzet in procenten	100	59	41
Geïnvesteed vermogen per 1-1-1982	550000	504000	652000
KOSTEN			
Afschrijving duurzame produktiemiddelen	52560	51290	55390
Afschrijving vaste plantopstand	1170	660	2300
Huur en pacht	1850	2130	1240
Rente	41500	38430	48350
Onderhoud	8960	8090	10910
Energiekosten	84870	73230	110890
Meststoffen	2070	2030	2140
Zaad-, plant- en pootgoed	84630	68370	120950
Bestrijdingsmiddelen	2930	2740	3350
Overige materialen	47500	38460	67700
Werk door derden	4090	3590	5220
Afleveringskosten	40670	36240	50570
Autokosten 1)	5670	5190	6770
Arbeid ondernemers	86460	89070	80620
Arbeid echtgenotes	8760	9170	7850
Arbeid overige gezinsleden	6020	6850	4180
Arbeid personeel	62510	43010	106090
Overige kosten	15410	14090	18350
Totaal	557630	492640	702870
Minus: subsidie lonen	50	70	-
Totaal (minus subsidie)	557580	492570	702870
OPBRENGSTEN			
Potplanten	494480	416610	668490
Snijbloemen	27110	22880	36560
Groente	7710	9620	3440
Overige tuinbouwprodukten	6180	7690	2820
Mutatie veldinventaris	23410	20840	29150
Overige opbrengsten	4460	5910	1230
Aanwas vaste plantopstand, e.d.	860	1240	-
Totaal	564210	484790	741690
Ondernemersoverschot	6630	-7780	38820
Idem per f 100,- kosten	1	-2	6
Idem per f 100,- geïnvesteed vermogen	1	-2	6
Arbeidsopbrengst per manjaar	39740	36810	44400
Procentuele verdeling v.d. bedrijven	%	%	%
Zuidhollands Glasdistrict	100	80	20
Overig West-Nederland	100	33	67
Overig Nederland	100	90	10
Alle bedrijven	100	69	31

- = negatief.

1) Excl. afschrijving en rente.

Bijlage 4. Spreiding van het ondernemersoverschot in procenten van de kosten
(aantal bedrijven per rentabiliteitsklasse in procenten)

	Alle bedrij- ven	Waarvan bedrijven met overwegend: bloeiende planten	
		blad- planten	blad- planten
Aantal bedrijven	56	37	19
Rentabiliteitsklasse	%	%	%
Negatief			
30 en meer	17	24	-
30 - 20	11	7	21
20 - 10	19	18	21
10 - 0	<u>19</u>	<u>16</u>	<u>25</u>
Totaal verliesgevend	66	65	67
Positief			
0 - 10	16	17	14
10 - 20	14	15	12
20 - 30	2	1	3
30 en meer	<u>2</u>	<u>2</u>	<u>4</u>
Totaal winstgevend	<u>34</u>	<u>35</u>	<u>33</u>
	100	100	100
Ondernemersoverschot per f 100,- kosten (ongewogen gemiddelde)	-11	-13	-6
Standaardfout	3,0	4,0	3,9

Bijlage 5. Arbeidsopbrengst, inkomen, gezinsbesteding en besparing in 1982
(gemiddeld per ondernemer)

	Alle bedrijven	Waarvan bedrijven met	
		overwegend: bloeiende planten	blad- planten
Aantal bedrijven	56	37	19
Aantal ondernemers	101	63	38
Ondernemersoverschot	4190	-5070	22870
Handenarbeid ondernemer	<u>54570</u>	<u>58080</u>	<u>47490</u>
Arbeidsopbrengst van de ondernemer	58760	53010	70360
Berekende rente	26190	25060	28480
Betaalde minus ontvangen rente	<u>24920</u>	<u>21360</u>	<u>32110</u>
Saldo	1270	3700	-3630
Rentesubsidie	<u>1400</u>	<u>1690</u>	<u>820</u>
Ondernemersinkomen	61430	58400	67550
Handenarbeid echtgenotes	5530	5980	4620
Handenarbeid overige gezinsleden	<u>3810</u>	<u>4470</u>	<u>2470</u>
Gezinsinkomen uit bedrijf	70770	68850	74640
Inkomen buiten bedrijf	12040	11950	12230
Totaalinkomen	82810	80800	86870
Premies volksverzekeringen	4790	5080	4210
Premies vrijw. verzekeringen	5800	5900	5580
Persoonlijke belastingen	8480	9960	5510
Betaald loon gezinsleden	1920	2150	1450
Overige gezinsbestedingen	<u>42600</u>	<u>42370</u>	<u>43050</u>
Totaal van gezinsbestedingen	<u>63590</u>	<u>65460</u>	<u>59800</u>
Besparing	19220	15340	27070
Specificatie inkomen buiten bedrijf			
Positief			
Huurwaarde woning(en)	8550	8500	8660
Huren buiten bedrijf	530	210	1190
Rente buiten bedrijf	3650	4390	2160
Uitkeringen volksverzekeringen	4090	3380	5520
Overige baten	<u>3110</u>	<u>2290</u>	<u>4770</u>
Totaal positief	19930	18770	22300
Negatief			
Afschrijving woning(en)	3030	2900	3290
Onderh., verzek. en grondlasten woning(en)	1520	1240	2090
Rente privé-leningen	3320	2650	4680
Overige lasten	<u>20</u>	<u>30</u>	<u>10</u>
Totaal negatief	<u>7890</u>	<u>6820</u>	<u>10070</u>
Inkomen buiten bedrijf	12040	11950	12230

Bijlage 6. Spreiding van de arbeidsopbrengst van de ondernemer, het ondernemersinkomen en het totaalinkomen van de ondernemer (aantal ondernemers per inkomensklasse in procenten)

	Alle bedrijven	Waarvan bedrijven met	
		overwegend: bloeiende planten	blad- planten
Aantal bedrijven	56	37	19
Aantal ondernemers	101	63	38
Arbeidsopbrengst van de ondernemer			
	%	%	%
-f 30.000,- en meer	1	2	-
-f 30.000,- - -f 15.000,-	4	3	6
-f 15.000,- - f 0,-	13	17	5
f 0,- - f 15.000,-	5	4	8
f 15.000,- - f 30.000,-	24	17	37
f 30.000,- - f 45.000,-	8	6	11
f 45.000,- - f 60.000,-	14	20	2
f 60.000,- - f 90.000,-	10	10	12
f 90.000,- - f 120.000,-	11	13	6
f 120.000,- en meer	10	8	13
	100	100	100
Ondernemersinkomen van de ondernemer			
	%	%	%
-f 30.000,- en meer	1	2	-
-f 30.000,- - -f 15.000,-	4	3	6
-f 15.000,- - f 0,-	11	11	9
f 0,- - f 15.000,-	12	10	15
f 15.000,- - f 30.000,-	20	13	33
f 30.000,- - f 45.000,-	5	6	4
f 45.000,- - f 60.000,-	6	9	-
f 60.000,- - f 90.000,-	19	22	14
f 90.000,- - f 120.000,-	14	18	6
f 120.000,- en meer	8	6	13
	100	100	100
Totaalinkomen van de ondernemer			
	%	%	%
-f 30.000,- en meer	-	-	-
-f 30.000,- - -f 15.000,-	1	2	-
-f 15.000,- - f 0,-	2	-	6
f 0,- - f 15.000,-	17	17	15
f 15.000,- - f 30.000,-	8	3	20
f 30.000,- - f 45.000,-	13	12	16
f 45.000,- - f 60.000,-	5	6	2
f 60.000,- - f 90.000,-	10	9	10
f 90.000,- - f 120.000,-	26	34	12
f 120.000,- - f 150.000,-	7	7	6
f 150.000,- en meer	11	10	13
	100	100	100

Bijlage 7. Spreiding van de besparing
(aantal ondernemers per besparingsklasse in procenten)

	Alle bedrijven	Waarvan bedrijven met	
		overwegend: bloeiende planten	blad- planten
Aantal bedrijven	56	37	19
Aantal ondernemers	101	63	38
Besparingsklasse	%	%	%
Negatief			
f 60.000,- en meer	3	3	3
f 60.000,- - f 30.000,-	7	5	12
f 30.000,- - f 15.000,-	17	16	19
f 15.000,- - f 0,-	<u>14</u>	<u>8</u>	<u>26</u>
Totaal negatief	41	32	60
Positief			
f 0,- - f 15.000,-	15	16	12
f 15.000,- - f 30.000,-	17	24	4
f 30.000,- - f 60.000,-	18	20	13
f 60.000,- en meer	<u>9</u>	<u>8</u>	<u>11</u>
Totaal positief	<u>59</u>	<u>68</u>	<u>40</u>
	100	100	100

Bijlage 8. De beschikbaar gekomen financieringsmiddelen
(gemiddeld per bedrijf)

	Alle bedrijven	Waarvan bedrijven met overwegend: bloeiende planten	
			blad- planten
Aantal bedrijven	56	37	19
Aantal ondernemers per bedrijf	1,58	1,53	1,70
Gezinsinkomen per bedrijf	112110	105580	126720
Inkomen buiten bedrijf	<u>19080</u>	<u>18320</u>	<u>20760</u>
Totaalinkomen	131190	123900	147480
Af: gezinsbesteding	<u>100740</u>	<u>100380</u>	<u>101530</u>
Besparing	30450	23520	45950
Meer ontvangen dan berek. WIR-premie	-3050	-3730	-1530
Investeringssubsidies	1670	1330	2450
Woningssubsidie	120	160	20
Koersverschil effecten	-270	-450	130
Erfenissen en/of schenkingen	820	-100	2880
Boekwinsten of -verliezen bij desinvesteringen	<u>-1960</u>	<u>-2380</u>	<u>-1020</u>
Totaal overige mutaties	<u>-2670</u>	<u>-5170</u>	<u>2930</u>
Totaal mutaties eigen vermogen	27780	18350	48880
Afschrijving duurz. produktiemiddelen	52560	51290	55390
Afschrijving vaste plantopstand	<u>1170</u>	<u>660</u>	<u>2300</u>
Totaal afschrijvingen	<u>53730</u>	<u>51950</u>	<u>57690</u>
Totaal eigen financieringsmiddelen	81510	70300	106570
Mutaties vreemd vermogen:			
Leningen en kredieten van Rabobanken	23440	37850	-8770
Leningen en kred. van overige banken	-50	-30	-90
Overig	<u>9390</u>	<u>11580</u>	<u>4480</u>
Totaal op lange termijn	32780	49400	-4380
Totaal op korte termijn	<u>-3320</u>	<u>2480</u>	<u>-16270</u>
Totaal mutaties vreemd vermogen	<u>29460</u>	<u>51880</u>	<u>-20650</u>
Totaal financieringsmiddelen	110970	122180	85920

Bijlage 9. Investerings, beleggingen en mutaties in de overige productie-
middelen en de liquiditeiten (gemiddeld per bedrijf)

	Alle bedrijven	Waarvan bedrijven met	
		overwegend: bloeiende planten	blad- planten
Aantal bedrijven	56	37	19
Investerings in bedrijf			
Grond in exploitatie	5630	5300	6370
Bedrijfsgebouwen	2530	3050	1360
Glasopstanden	33200	40690	16460
Verwarmingsinstallaties	12750	14040	9870
Overige installaties	10670	11080	9760
Machines en werktuigen	7180	7250	7040
Plantopstanden, e.d.	1480	1600	1210
Betaling op lopende investeringen	-4380	-6360	30
Overige inventaris	6940	5880	9310
Totaal	76000	82530	61410
Minus desinvesteringen	<u>4960</u>	<u>4070</u>	<u>6950</u>
Totaal bruto-investeringen	71040	78460	54460
Investerings en beleggingen buiten bedrijf (per saldo)			
Woningen	5720	7050	2750
Deelname veiling, e.d.	1940	1850	2160
Leningen u/g	2770	3890	280
Diversen	<u>1920</u>	<u>2500</u>	<u>610</u>
Totaal	<u>12350</u>	<u>15290</u>	<u>5800</u>
Totaal van investeringen en beleggingen	83390	93750	60260
Mutaties in overige prod.middelen:			
Veldinventaris	23410	20840	29150
Voorraad materialen, e.d.	<u>1760</u>	<u>370</u>	<u>4850</u>
Totaal	25170	21210	34000
Mutaties in liquiditeiten			
Vorderingen	740	6380	-11860
Effecten	130	310	-290
Spaarrekeningen, e.d.	2950	6110	-4110
Kas, lopende rek. banken en postgiro	<u>-1410</u>	<u>-5580</u>	<u>7920</u>
Totaal	<u>2410</u>	<u>7220</u>	<u>-8340</u>
Totaal van investeringen en beleggingen	110970	122180	85920

Bijlage 10. Balans per 31 december 1982 (gemiddeld per bedrijf)

	Alle bedrijven	Waarvan bedrijven met	
		overwegend: bloeiende planten	blad- planten
Aantal bedrijven	56	37	19
Boekw. slijtende duurz. prod.midd. in % v.d. nieuww. per 1-1-1982	48	48	50
Idem per 31 december 1982	47	47	47
Activa			
Duurzame produktiemiddelen			
Grond in exploitatie	106190	100880	118080
Bedrijfsgebouwen	42340	43040	40750
Glasopstanden	143600	132680	168020
Verwarmingsinstallaties	76090	72520	84080
Overige installaties	42950	43260	42260
Machines en werktuigen	27670	28380	26080
Plantopstanden	21480	12240	42130
Bloembollen	2450	3540	-
Betaling op lopende investeringen	2440	2830	1570
Overige inventaris	<u>60930</u>	<u>54310</u>	<u>75710</u>
Totaal	526140	493680	598680
Overige produktiemiddelen			
Veldinventaris	161620	143140	202920
Voorraad materialen, e.d.	<u>12000</u>	<u>8640</u>	<u>19510</u>
Totaal	173620	151780	222430
Liquiditeiten			
Vorderingen	48440	50630	43540
Effecten	2390	2980	1070
Spaarrekeningen, e.d.	41890	53820	15230
Kas, lop. rek. banken en postgiro	<u>19610</u>	<u>19030</u>	<u>20910</u>
Totaal	112330	126460	80750
Overige bezittingen			
Woningen	244240	227540	281560
Deelname veiling, e.d.	18920	16700	23860
Leningen u/g	14010	19620	1470
Diversen	<u>11410</u>	<u>11850</u>	<u>10440</u>
Totaal	<u>288580</u>	<u>275710</u>	<u>317330</u>
Totaal activa	1100670	1047630	1219190
Passiva			
Vreemd vermogen	533720	461550	695020
Eigen vermogen	<u>566950</u>	<u>586080</u>	<u>524170</u>
Totaal passiva	1100670	1047630	1219190
Eigen verm. in % v/h totaalvermogen	52	56	43

Bijlage 11. Samenstelling van het vreemde vermogen per 31 december 1982 en de vermogensvergelijking

	Alle bedrijven	Waarvan bedrijven met	
		overwegend: bloeiende planten	blad- planten
Aantal bedrijven	56	37	19
Vreemd vermogen op lange termijn:			
Leningen van Rabobanken	332820	306490	391650
Leningen van overige banken	19650	380	62730
Leningen van familieleden	30800	22870	48530
Leningen van overige particulieren	850	1230	-
Kredieten Rabobanken	64430	56750	81590
Kredieten overige banken	6210	-	20080
Voorschot subsidie sectorbeleid	9820	8710	12320
Overig	1210	1550	440
Totaal	465790	397980	617340
Vreemd vermogen op korte termijn:			
Te betalen omzet- en loonbelasting	3850	3600	4420
Te betalen kosten	60130	56520	68210
Te betalen investeringen	3690	3160	4870
Overig	260	290	180
Totaal	67930	63570	77680
Totaal vreemd vermogen	533720	461550	695020
Vreemd vermogen in % van het totaalvermogen	48	44	57
Vermogensvergelijking:			
Eigen vermogen per 31-12-1981	557430	586430	492610
Corr. op de balans per 31-12-1981	860	1140	240
Vermogensinbreng echtgenote	150	210	-
Toe- en uittreding van firmanten	410	590	-
Herwaarderung i.v.m. wijziging			
WIR-premie	11680	10720	13820
Herwaarderung a.g.v. prijsstijging	-31360	-31360	-31380
Eigen vermogen per 1 januari 1982	539170	567730	475290
Mutaties eigen vermogen in 1982	27780	18350	48880
Eigen vermogen per 31-12-1982	566950	586080	524170

Bijlage 12. Spreiding van het eigen vermogen in procenten van het totaalvermogen (solvabiliteit) per 31 december 1982
(aantal bedrijven per solvabiliteitsklasse in procenten)

	Alle bedrijven	Waarvan bedrijven met	
		overwegend: bloeiende planten	blad- planten
Aantal bedrijven	56	37	19
Solvabiliteitsklasse	%	%	%
Negatief	7	1	21
0 - 10	-	-	-
10 - 20	4	5	2
20 - 30	6	3	13
30 - 40	17	18	14
40 - 50	21	15	33
50 - 60	17	18	14
60 - 70	7	11	-
70 - 80	12	17	-
80 - 90	6	7	3
90 - 100	<u>3</u>	<u>5</u>	<u>-</u>
	100	100	100
Eigen vermogen in % van het totaalvermogen (ongewogen gemiddelde)	47	55	30
Standaardfout	3,7	3,7	7,0

Bijlage 13. Liquiditeiten, voorraad materialen, e.d. en veldinventaris minus vreemd vermogen op korte termijn per 31 december 1982 (gemiddeld per bedrijf)

	Alle bedrijven	Waarvan bedrijven met	
		overwegend: bloeiende planten	bladplanten
Aantal bedrijven	56	37	19
Kas, lopende rek. banken en postgiro	19610	19030	20910
Spaarrekeningen, e.d.	41890	53820	15230
Effecten	2390	2980	1070
Vorderingen	48440	50630	43540
Voorraad materialen, e.d.	12000	8640	19510
Veldinventaris	<u>161620</u>	<u>143140</u>	<u>202920</u>
a. Totaal aan middelen	285950	278240	303180
Te betalen omzet- en loonbelasting	3850	3600	4420
Te betalen kosten	60130	56520	68210
Te betalen investeringen	3690	3160	4870
Overig	<u>260</u>	<u>290</u>	<u>180</u>
b. Totaal vreemd verm. op korte term.	67930	63570	77680
Saldo (a minus b)	218020	214670	225500
Idem in % van de kosten	39	44	32

Bijlage 14. Spreiding van de liquiditeiten, voorraad materialen, e.d. en veldinventaris minus vreemd vermogen op korte termijn in procenten van de kosten (aantal bedrijven per liquiditeitsklasse in procenten)

	Alle bedrijven	Waarvan bedrijven met	
		overwegend: bloeiende planten	bladplanten
Aantal bedrijven	56	37	19
Liquiditeitsklasse	%	%	%
Negatief 10 - 0% van de jaarkosten	<u>3</u>	<u>-</u>	<u>11</u>
Positief			
0 - 10% van de jaarkosten	6	4	10
10 - 30% van de jaarkosten	41	33	58
30 - 50% van de jaarkosten	18	22	10
50% van de jaarkosten en meer	<u>32</u>	<u>41</u>	<u>11</u>
Totaal positief	<u>97</u>	<u>100</u>	<u>89</u>
	100	100	100

Bijlage 15. Bedrijfsresultaten (gem. per bedrijf) en het inkomen, de gezinsbesteding en de besparing (gem. per ondernemer) in de jaren 1979 t/m 1982 1)

	1979	1980	1981	1982
Aantal bedrijven	58	56	55	56
Aantal ondernemers	86	86	89	101
Oppervlakte staand glas (are)	58	56	60	61
Oppervlakte opengrondstuinb. (are)	18	19	9	29
Arbeidsbezetting in manjaren	4,40	4,75	4,69	4,29
Brandstoff.verbr. (x1.000.000 kg/cal)	2612	2301	2058	1681
Kosten	x1000 gld.	x1000 gld.	x1000 gld.	x1000 gld.
Arbeidskosten 2)	135,1	156,4	169,4	163,7
Rentekosten	29,0	36,3	45,2	41,5
Afschrijvingen	38,2	44,5	53,0	53,7
Energiekosten	64,0	71,7	80,9	84,9
Overige kosten	<u>155,3</u>	<u>179,6</u>	<u>199,0</u>	<u>213,8</u>
Totale kosten	421,6	488,5	547,5	557,6
Opbrengsten				
Tuinbouwprodukten	419,4	462,7	531,8	535,5
Overige opbrengsten	<u>22,4</u>	<u>22,8</u>	<u>28,8</u>	<u>28,7</u>
Totale opbrengsten	441,8	485,5	560,6	564,2
Ondernemersoverschot	20,2	-3,0	13,1	6,6
Idem in % van de kosten	5	-1	2	1
Percentage winstgevende bedrijven	57	40	45	34
Inkomen en besparing (per ondern.)				
Arbeidsopbrengst van de ondernemer	60,1	48,0	65,3	58,8
Ondernemersinkomen	62,9	47,4	71,5	61,4
Gezinsinkomen uit bedrijf	69,1	54,4	79,0	70,8
Totaalinkomen	80,6	68,8	91,7	82,8
Premies volksverzekeringen	5,2	5,9	5,4	4,8
Premies vrijwillige verzekeringen	5,6	5,6	5,8	5,8
Persoonlijke belastingen	11,2	10,3	13,3	8,5
Betaalde arb.kosten gezinsleden	1,3	1,9	1,7	1,9
Ov. gezinsbestedingen	<u>38,8</u>	<u>41,2</u>	<u>41,1</u>	<u>42,6</u>
Totaal van gezinsbestedingen	62,1	64,9	67,3	63,6
Besparing	18,5	3,9	24,4	19,2
Percentage ondernemers met (positieve) besparing	65	60	69	59

- 1) Met ingang van het boekjaar 1982 is de steekproef van de bedrijven in Overig Nederland vernieuwd.
- 2) Minus subsidies.

Bijlage 16. De beschikbaar gekomen financieringsmiddelen en de aanwending daarvan en de balansen per 31 december over de jaren 1979 t/m 1982 1) (gemiddeld per bedrijf)

	1979	1980	1981	1982
Aantal bedrijven	58	56	55	56
Beschikbaar gekomen financieringsmiddelen	x 1000 gld.	x 1000 gld.	x 1000 gld.	x 1000 gld.
Besparing	24,6	5,2	35,0	30,5
Overige mutaties in het eigen vermogen	<u>4,9</u>	<u>-0,2</u>	<u>3,9</u>	<u>-2,7</u>
Totaal mutaties eigen vermogen	29,5	5,0	38,9	27,8
Afschrijvingen	<u>38,2</u>	<u>44,5</u>	<u>53,0</u>	<u>53,7</u>
Totaal eigen financieringsmiddelen	67,7	49,5	91,9	81,5
Totaal mutaties vreemd vermogen	<u>84,2</u>	<u>100,6</u>	<u>-0,5</u>	<u>29,5</u>
Totaal financieringsmiddelen	151,9	150,1	91,4	111,0
De aanwending van de financieringsmiddelen				
Bruto-investeringen	108,2	106,9	68,5	71,0
Invest. en belegg. buiten bedr. (per saldo)	15,4	3,7	8,0	12,4
Mutaties in liquiditeiten, voorraad materialen en veldinventaris	<u>28,3</u>	<u>39,5</u>	<u>14,9</u>	<u>27,6</u>
Totaal investeringen en beleggingen en mutaties in vlottende en liquide middelen	151,9	150,1	91,4	111,0
Balans per 31 december				
Activa	x 1000 gld.	x 1000 gld.	x 1000 gld.	x 1000 gld.
Duurzame produktiemiddelen	492,7	540,0	535,5	526,1
Liquid., voorraad materialen en veldinv.	267,5	304,6	311,8	286,0
Overige bezittingen	<u>233,2</u>	<u>260,3</u>	<u>292,9</u>	<u>288,6</u>
Totaal activa	993,4	1104,9	1140,2	1100,7
Passiva				
Vreemd vermogen op lange termijn	371,6	450,5	412,0	465,8
Vreemd vermogen op korte termijn	<u>52,4</u>	<u>69,0</u>	<u>62,4</u>	<u>67,9</u>
Totaal vreemd vermogen	424,0	519,5	474,4	533,7
Eigen vermogen	<u>569,4</u>	<u>585,4</u>	<u>665,8</u>	<u>567,0</u>
Totaal passiva	993,4	1104,9	1140,2	1100,7
Eigen vermogen in % van het totaalvermogen	57	53	58	52
Liquiditeit op korte term.				
Liquiditeiten, voorr. mater. en veldinv.	267,5	304,6	311,8	285,9
Vreemd vermogen op korte termijn	<u>52,4</u>	<u>69,0</u>	<u>62,4</u>	<u>67,9</u>
Saldo	215,1	235,6	249,4	218,0
Idem in % van de kosten	51	48	46	39

1) Met ingang van het boekjaar 1982 is de steekproef van de bedrijven in Overig Nederland vernieuwd.

